କର୍ତାର ସିଂହ

ବନାମ

ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ

1961
ଏପ୍ରିଲ 26

(କେ. ସୁବ୍ବା ରାଓ, ରଘୁବର ଦୟାଲ ଏବଂ ଜେ. ଆର. ମୁଧୋଲକର, ନ୍ୟାୟାଧୀଶବୃନ୍ଦ)

ବେଆଇନ ସମାବେଶ - ତେର ଅଭିଯୁକ୍ତ ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ତିନି ଜଣଙ୍କ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ - ଅବଶିଷ୍ଟଙ୍କ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି - ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ବୈଧତା - ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତା, 1860 (1860 ର ଅଧିନିୟମ XLV), ଧାରା 149, 302, 307, 34 ।

ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 302 ଏବଂ 307 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 149 ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ସହିତ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ମାମଲା ଥିଲା ଯେ ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ଦଶଜଣଙ୍କ ସହିତ ଏକ ମୁକ୍ତ ଲଢେଇରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଯାହାଫଳରେ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା । ଦୌରା ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଇଥିଲେ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସହ ଅନ୍ୟ 9 ରୁ 10 ଜଣ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ କିଏ ତାହା ପ୍ରମାଣିତ ହେଲାନାହିଁ । ତେଣୁ, ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହଜନିତ ଆଶ୍ୱସ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ । ଆବେଦନ ପରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥିଲେ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ (1) ବେଆଇନ ସମାବେଶର ଅପରାଧ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇନାହିଁ ଏବଂ (2)ଏକ ମୁକ୍ତ ଲଢେଇରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 302 ଏବଂ 307 ଅନୁଯାୟୀ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କୌଣସି କ୍ଷତି ନ ଘଟାଇଥିବା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦୋଷୀସାବ୍ୟସ୍ତୀକରଣ ଅଯଥାର୍ଥ ଅଟେ ।

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଗଲା ଯେ ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ବିଫଳ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

କେବଳ ଯେତେବେଳେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ ହୋଇଥିବ ଏବଂ ଏହି ଘଟଣାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପାଞ୍ଚରୁ କମ୍ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିବ, ସେତେବେଳେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ଯେ କୌଣସି ବେଆଇନ ସମାବେଶ ହୋଇନଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ ନାମିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିବାର ଅର୍ଥ ଏହା ହେବା ଉଚିତ ଯେ ସେମାନେ ଏହି ଘଟଣାରେ ସଂପୃକ୍ତ ନଥିଲେ । ବାସ୍ତବରେ ସେମାନଙ୍କର ନାମ

1961
କର୍ତାର ସିଂହ
ବନାମ
ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ରଘୁବର
ଦୟାଲ

ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବାରୁ, ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ରହିବାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ବାଦ ଦିଆଯାଏ ଏବଂ ବିଶେଷକରି ଯେତେବେଳେ ଏପରି ବିଚାର କରିବାର କୌଣସି ସୁଯୋଗ ନଥାଏ ଯେ ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଥିବା ସାକ୍ଷୀମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବାରେ ଭୁଲ କରିଥାଇପାରନ୍ତି ।

ଯେହେତୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଏପରି ସ୍ଥିତି ନ ଥିଲା, ତେଣୁ ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ବେଆଇନ ସମାବେଶ ହୋଇଥିବାର ବିଚାର କରି ଭୁଲ କରିଥିଲେ ।

ଦଲୀପ ସିଂ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ, [1954] ଏସ୍. ସି. ଆର.145ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ଏହା କହିବା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ ଯେ ଏକ ପୂର୍ବନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମୁକ୍ତ ସଂଗ୍ରାମରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ପାଇଁ ଦାୟୀ । ଯେଉଁଠାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ପକ୍ଷ ଏକ ମୁକ୍ତ ଲଢ଼େଇ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଘରୋଇ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଅଧିକାର ପାଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର ଲଢ଼ିବା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷକୁ ଆଘାତ ଦେବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଏକ ସାଧାରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୋଇଥାଏ, ତେଣୁ ଏହା ଅବୈଧ ସମାବେଶ ଗଠନ କରେ ।

ଗୋରେ ଲାଲ ବନାମ ୟୁ. ପି. ରାଜ୍ୟ, ସିଆର. ଏ. ସଂଖ୍ୟା 129 /1959,15-12-1960ର ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ଏପରିକି ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ପାଞ୍ଚ ଜଣରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିବାର ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଥିଲା ବୋଲି ଧାରଣା କଲେ, ତଥାପି ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 302 ଏବଂ ଧାରା 307 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 34 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ଅନୁରକ୍ଷଣୀୟ ରହିବ ।

ଫୌଜଦାରୀ ଅପିଲୀୟ ଅଧିକରିତା : ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 146/1959 ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 238/1958ରେ ପଞ୍ଜାବ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଜାନୁଆରୀ5,1959ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଜେ. ଏନ୍. କୌଶଳ ଏବଂ ନୌନିତ୍ ଲାଲ୍ ।

1961
କର୍ତାର ସିଂହ
ବନାମ
ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ
ରଘୁବର ଦୟାଲ

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ବି. କେ. ଖାନ୍ନା, ଆର. ଏଚ୍. ଧେବର ଏବଂ ଡି. ଗୁପ୍ତା ।

1961 ମସିହା ଏପ୍ରିଲ 26 ତାରିଖରେ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ରଘୁବର ଦୟାଲ

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ରଘୁବର ଦୟାଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା - ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆବେଦନ, ପଞ୍ଜାବ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 149 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 302 ଏବଂ 307 ଅନୁଯାୟୀ ଖାରଜ କରିବା ଏବଂ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦଣ୍ଡକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଛି ।

ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ମାମଲା ଥିଲା ଯେ, ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହିତ ବିଚାର କରାଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟ 12ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି, ଜମିର ମାଲିକାନା ବିବାଦ କାରଣରୁ, ମୃତକ ଦର୍ଶନ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷେତରୁ ଫେରୁଥିବା ସମୟରେ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଦର୍ଶନ ସିଂ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସାଥୀ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମରକ୍ଷାରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ । ଏହି ଘଟଣାରେ, ଦର୍ଶନ ଏବଂ ନନ୍ଦ ଲାଲ ଗୋଟିଏ ପଟେ ଆହତ ହୋଇଥିଲେ ଯେତେବେଳେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଦୟା ରାମ, ହାମେଲା ଏବଂ କରତାର ସିଂହ ଆହତ ହୋଇଥିଲେ । ପ୍ରାପ୍ତ ଆଘାତ ଯୋଗୁଁ ଦର୍ଶନ ସିଂଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା ।

ଦୟା ରାମ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଯେତେବେଳେ ସେ, କର୍ତାର ସିଂହ, ହାମେଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟ କିଛି ବ୍ୟକ୍ତି ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ ନିକଟକୁ ଯାଉଥିଲେ, ଦର୍ଶନ, ନନ୍ଦ ଲାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, ଯେଉଁମାନେ ଏକ କୂଅ ଉପରେ ବସିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ ଏବଂ ନନ୍ଦ ଲାଲ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଲେ ଯେ ସେ ତାଙ୍କୁ (ଦୟା ରାମଙ୍କୁ) ଖସି ଯିବାକୁ ଦେବେ ନାହିଁ । ଏହି ସମୟରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଝଗଡ଼ା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ପରସ୍ପର ଆହତ ହୋଇଥିଲେ । ଦୟା ରାମ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ଜାଣି ନାହାଁନ୍ତି ମୃତକ ଦର୍ଶନକୁ କିଏ ବର୍ଚ୍ଛା ମାରିଥିଲା ।

କରତାର ସିଂହ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ନନ୍ଦ ଲାଲଙ୍କ ଦଳର ଜଣେ ସଦସ୍ୟ ତାଙ୍କ ପେଟରେ ବର୍ଚ୍ଛା ଆଘାତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତା 'ପରେ ସେ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇ ଯାଇଥିଲେ । ସେ କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେ କାହାକୁ କୌଣସି ଆଘାତ ଦେଇ ନାହାଁନ୍ତି ।

ହମେଲା କହିଥିଲେ ଯେ ବିବାଦରେ ଥିବା ଜମିକୁ ହଳ କରିବାକୁ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ଦର୍ଶନ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେମାନେ ତାଙ୍କ ଦଳ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଘାତ କରିଥିଲେ ।

ବିଞ୍ଚ ଦୌରା ନ୍ୟାୟାଧୀଶ , ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଅଭିଯୋଗ ଏବଂ ଜମିର ଭୂଖଣ୍ଡ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିବାଦ ବିଷୟରେ ସ୍ୱୀକୃତ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ପରେ କହିଥିଲେ:

"ଏହା ମଧ୍ୟ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଏହି ମାମଲାରେ ପକ୍ଷମାନେ ଆଇନର ଆଶ୍ରୟ ନେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ବଳରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଜୋରଜବରଦସ୍ତ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ସିଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗ୍ରାମରୁ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରିଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ ବର୍ଚ୍ଛା, ଗାଣ୍ଡାସି ଏବଂ ଲାଠି ଭଳି ମାରାତ୍ମକ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରରେ ସଜ୍ଜିତ ଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ଏକ ତୀବ୍ର ଲଢ଼େଇ ହୋଇଥିଲା ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ଆୟୋଜିତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ସରକାରୀ ଅଭିଯୋଜକ କହିଥିଲେ ଯେ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ କୌଣସି ପକ୍ଷର ଆତ୍ମରକ୍ଷା ଅଧିକାରର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ ।"

ବିଞ୍ଚ ଦୌରା ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ :

> "ଆଇନର ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପକ୍ଷରୁ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇନାହିଁ । ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ପରି, ଏହି ମାମଲାରେ, ଉଭୟ ପକ୍ଷ, ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକାର ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ପୂର୍ବ-ସୂଚିତ ହୋଇଥିବା ମୁକ୍ତ ଲଢ଼େଇ କରିଥିଲେ, ଯାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖିତ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଜୋର ଜବରଦସ୍ତି ସହିତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ଥିଲା ।"

ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି :

" ତେଣୁ ଏହି ମାମଲାରେ ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ଏକମାତ୍ର ବିଷୟ ହେଉଛି ସମସ୍ତେ ନା କେବଳ କିଛି ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏହି ଆକ୍ରମଣରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ "

ଏବଂ ଏହି ନିଷ୍କର୍ଷରେ ଉପନୀତ ହେଲେ ଯେ ଏହି ଘଟଣାରେ ନିଜର ଉପସ୍ଥିତି ସ୍ୱୀକାର କରିଥିବା ଏବଂ ଆହତ ହୋଇଥିବା ଦୟା ରାମ, ହାମେଲା ଏବଂ କର୍ତର ସିଂହ ନାମକ ତିନି ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସେହି ମୁକ୍ତ ଲଢ଼େଇରେ ଭାଗ ନେଇଥିବା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ମାମଲାରେ ଅନ୍ୟ ଦଶ ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ସନ୍ଦେହ ବାହାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇନଥିଲା । ତେବେ ସେ କହିଲେ :

ଯଦିଓ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି ଯେ ଦୟା ରାମ, ହମେଲା ଏବଂ କର୍ତାରା ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ସହିତ ଅତି କମରେ 9 କିମ୍ବା 10 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେହି 9 କିମ୍ବା 10 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି କିଏ ଥିଲେ ତାହା କହିବା କଷ୍ଟକର ।

ତେଣୁ ସେ ସେହି ଦଶ ଜଣଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହଜନିତ ଆଶ୍ୱସ୍ତି ଦେଇ ନିର୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ ।

ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ତିନି ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ କରିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରିଥିଲେ ।

ଶୁଣାଣିରେ ଦୁଇଟି ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ ହେଲା ଯେ ଯେତେବେଳେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଲଢ଼େଇରେ ପାଞ୍ଚ ଜଣରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିବାର କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନଥିଲା, ସେତେବେଳେ ବିଜ୍ଞ ଦୌରା ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଆଇନଗତ ଭାବରେ, ଧାରା 302 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 149 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିପାରିନଥିଲେ, ସେ ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ନାମିତ ଅନ୍ୟ ଦଶ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସହଯୋଗୀ ଭାବରେ ନିର୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ହେଲା ଯେ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷ ଆକ୍ରମଣକାରୀ ଥିଲେ ।

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରଥମ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି :

"ଏହି ମାମଲାର ପରିସ୍ଥିତି ଆମ ମନରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସନ୍ଦେହ ରଖେ ନାହିଁ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ସଂଖ୍ୟା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ପାଞ୍ଚ ଜଣରୁ ଅଧିକକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଥିବ, ଏବଂ ଏହି ମାମଲାରେ ପ୍ରକୃତରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାରୁ ପାଖାପାଖି କମ୍ କିମ୍ବା ବେଶୀ ଥିଲା ।"

ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏହା ଦର୍ଶାଇଥିଲେ :

"ଆମ ମନରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଅଧିକାରର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ ଏବଂ ଏହା ଉଭୟ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମୁକ୍ତ ଲଢ଼େଇର ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ମାମଲା । ତେଣୁ କିଏ ପ୍ରଥମ ଲାଲକାରା ଦେଲା ଏବଂ କିଏ ଲଢ଼େଇ ଆରମ୍ଭ କଲା ତାହା କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱ ବହନ କରିବ ନାହିଁ ।

ଏହା ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲା ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷ ଏକ ବେଆଇନ ସମାବେଶ ଗଠନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହାର ସାଧାରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ବିପରୀତ ପକ୍ଷକୁ ଆଘାତ ପହଞ୍ଚାଇବା ଯାହା ଫଳରେ ମୃତ୍ୟୁର ସାଧାରଣ ପ୍ରକୃତିକୁ ନେଇପାରେ ଏବଂ ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତା ଧାରା 302 ଏବଂ 307 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 149 ଅନୁଯାୟୀ ତିନି ଜଣ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ଯାହାଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ସନ୍ଦେହ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ତାହା ସୁ-ଆଧାରିତ ଥିଲା ଏବଂ ଏହାକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

1961
କର୍ତାର ସିଂହ
ବନାମ
ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ରଘୁବର
ଦୟାଲ

ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଦୁଇଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଛି : (i) ଯେତେବେଳେ ଅପରାଧରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ତେର ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦଶ ଜଣଙ୍କୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି, ଅବଶିଷ୍ଟ ତିନି ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ ବେଆଇନ ସମାବେଶ ଗଠନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ; (ii) ମୁକ୍ତ ଲଢ଼େଇ ମାମଲାରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ନିଜ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ପାଇଁ ଦାୟୀ ଏବଂ ଯେହେତୁ ଆବେଦନକାରୀ ଦର୍ଶନ କିମ୍ବା ନନ୍ଦ ଲାଲଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ଆଘାତ ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇନାହିଁ, ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଧାରା 302 ଏବଂ 307 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଯଦି ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆଇନଗତ ଭାବରେ ଜାଣିବାକୁ ପାଆନ୍ତି ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ପ୍ରକୃତ ସଦସ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ପାଞ୍ଚରୁ ଅଧିକ, ଯଦିଓ କେବଳ ତିନି ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷ ଏକ ବେଆଇନ ସଭା ଗଠନ କରିବେ । କେବଳ ଯେତେବେଳେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥାଏ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ତଙ୍କ ନାମ ଥାଏ, ଏବଂ ଘଟଣାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ପ୍ରମାଣିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପାଞ୍ଚରୁ କମ୍ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷ ପାଞ୍ଚ କିମ୍ବା ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅବଶିଷ୍ଟ ନାମିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରାଯିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ସେମାନେ ଘଟଣାରେ ନଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ନାମ ଦିଆଯାଇଥିବାର ସତ୍ୟତା, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ରହିବାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ବାଦ ଦେଇଥାଏ ଏବଂ ବିଶେଷକରି ଯେତେବେଳେ ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଥିବା ସାକ୍ଷୀମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବାରେ ଭୁଲ କରିପାରନ୍ତି ବୋଲି ଭାବିବାର କୌଣସି ଅବସର ନାହିଁ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦଲୀପ ସିଂହ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ (1) ରେ ମନ୍ତବ୍ୟରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ :

"ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୁଲ ପରିଚୟ କଦାପି ପ୍ରସ୍ତାବ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମର ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ନାମରେ ଜାଣନ୍ତି । ଏହି ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଦିନସମୟରେ ଏବଂ ଦୁଇ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ଠାରୁ କିଛି ଫୁଟ ଦୂରରେ ଘଟିଥିଲା ।

ଏହି ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟ ସମାନ କଥା ଦର୍ଶାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସାକ୍ଷୀମାନେ ସିଲ ଗ୍ରାମର। ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମର ଥିଲେ ।

---
(1) [1954] S.C.R. 145,150.

କେବଳ ନନ୍ଦ ଲାଲ ଏବଂ ଚେତନ ସିଂହ, ପି. ଡବ୍ଲୁ.22 ଏବଂ 23, ସମସ୍ତ ତେର ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ନାମ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ସାକ୍ଷୀ, ଯଥା, ପ୍ରେମ ସିଂହ, ପି. ଡବ୍ଲୁ.15, ପୁରନ, ପି. ଡବ୍ଲୁ.16, ଜେଥୁ, ପି. ଡବ୍ଲୁ.17 ଏବଂ ନୋରାତା, ପି. ଡବ୍ଲୁ.18, ସମସ୍ତ ତେର ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ନାମ ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ସାତ ଜଣରୁ ଅଧିକ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ନାମ ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ କହିଥିଲେ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ତେର ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରମାଣକୁ ଆଧାର କରି ଏହା କହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ଯେ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିପାରିନଥାନ୍ତେ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ପାଞ୍ଚ ଜଣରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ।

ତେଣୁ ଏହା ଦର୍ଶାଏ ଯେ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷ ଏକ ବେଆଇନ ସମାବେଶ ଗଠନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 302 ଏବଂ ଧାରା 307 ଅନୁଯାୟୀ ଧାରା 149 କୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଅପରାଧ ପାଇଁ ସକାରାତ୍ମକ ଭାବରେ ଦାୟୀ ହେବା ଯଥାର୍ଥ ଅଟେ ।

ଗୋର ଲାଲ ବନାମ ୟୁପି ରାଜ୍ୟ([1]) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏକ ମୁକ୍ତ ଲଢ଼େଇରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଦାୟୀ ବୋଲି ଦ୍ୱିତୀୟ ଯୁକ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ / *ସେହି ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ :*

"ଯେ କୌଣସି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ, ପ୍ରଥମ ପକ୍ଷର ଅଦାଲତ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍କର୍ଷ ଏହିକି ଯେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ ଲଢେଇ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିଜକୁ ସଶସ୍ତ୍ର କରିଥିଲେ, କିଏ ଆକ୍ରମଣ କରୁଛି ଏବଂ କିଏ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରୁଛି, ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଅଟେ, "

ଏବଂ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 307 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 149 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିଥିଲେ ।ତେବେ ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ, ଏହି ମାମଲାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆବେଦନକାରୀ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ବୋଲି ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ପରି ମନେ ହେଉନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଗଲା ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷ ଲଢେଇ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲା ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଅଧିକାର ନଥିଲା, ଏହା ଅନୁସରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷକୁ ଲଢ଼ିବା ଏବଂ

([1]) ଅପରାଧିକ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 29/1959ର 1960 ମସିହା ଡିସେମ୍ବର 15ରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଗଲା .

ଆଘାତ ଦେବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏକ ଅପରାଧ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସାଧାରଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ବେଆଇନ ସମାବେଶରେ ପରିଣତ କଲା । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷକୁ ସେମାନେ ଯେଉଁ କ୍ଷତି ଘଟାଇଛନ୍ତି ତାହା ସେମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ପରିବର୍ଦ୍ଧନ କରାଇଥିଲା । ତେଣୁ ବେଆଇନ ସମାବେଶର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ନ ହେବାର କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ କାରଣ ନାହିଁ, ଯାହା ପରିସ୍ଥିତିରେ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 149, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୁଏ ।

ଏପରିକି ଯଦି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ପାଞ୍ଚରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ବୋଲି ସିଦ୍ଧାନ୍ତଟି ଭୁଲ୍ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଆମର ମତ ହେଉଛି ଯେ ତଥ୍ୟରୁ ଜଣାପଡିଛି ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସାଥୀମାନେ ଯେଉଁମାନେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ସେମାନେ ସଶସ୍ତ୍ର ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ ସଂକଳ୍ପବଦ୍ଧ ଥିଲେ,ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଯଥାର୍ଥତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ଏବଂ ଏପରି ଆଘାତ ଦେବାର ମିଳିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖିଥିଲେ ଯାହା ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ହୋଇପାରେ । ଦର୍ଶନଙ୍କ ଶରୀରରେ ଦୁଇଟି କଟା କ୍ଷତଚିହ୍ନ ଓ ଗୋଟିଏ ଛେଦନର କ୍ଷତ ଥିଲା । ନନ୍ଦ ଲାଲଙ୍କ ଶରୀରରେ ଦୁଇଟି କଟା କ୍ଷତଚିହ୍ନ , ଗୋଟିଏ ଛେଦନର କ୍ଷତ ଏବଂ ଦୁଇଟି ଘର୍ଷଣର କ୍ଷତ ଥିଲା । ଜମି ବିବାଦ ସହିତ କର୍ତାର ସିଂଙ୍କର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନ ଥିବାରୁ ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ସଶସ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଯାଇଥିବା ସମୟରେ ଏକ ସାଧାରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଗଠନ କରିପାରି ନ ଥିଲେ ବୋଲି କହିବା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 302 ଏବଂ ଧାରା 307 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 149 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତକୁ ଧାରା 302 ଏବଂ ଧାରା 307 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 34 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇପାରିବ ।

ତେଣୁ ଆମେ ଏହି ଆବେଦନରେ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ଦେଖୁନାହୁଁ ଏବଂ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଏହାକୁ ଖାରଜ କଲୁ ।

ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ
ଅନୁବାଦକ
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।